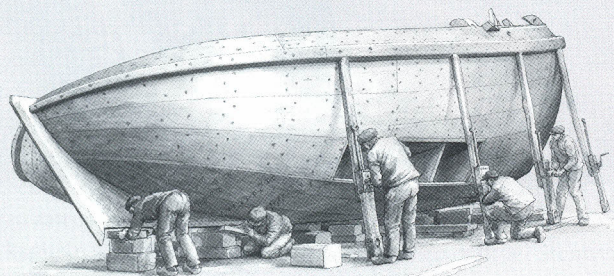

Peter Dorleijn

VIERENDERTIG VOET IN DE KIEL

De bouw van een botter

Vierendertig voet in de kiel door Peter Dorleijn, 288 pag., met bijlage van vier grote tekeningen voor modelbouwers. Uitgeverij Van Wijnen, Franeker. ISBN 9789051945621 Prijs: € 89,50

In 1998 kwam de eerste druk van dit boek uit, met een bijna zelfde titel, maar dan in omgekeerde volgorde: *De bouwgeschiedenis van de botter* met als ondertitel: *vierendertig voet in de kiel*. Bijna 20 jaar later durfde uitgever Dingeman van Wijnen het weer aan om een herdruk te maken, maar nu in staand groot formaat en niet meer oblong (liggend). Het boek is thematisch opgebouwd, maar Peter Dorleijn laat je eerst kennismaken met zijn informanten. Daarna passeren botterwerven in zeventien Zuiderzeesteden en -dorpen de revue. Dan volgen de gereedschappen en werktuigen, het gebruikte hout, het metaal dat werd verwerkt en tot slot de verwerkte grondstoffen, dus mos, pek, teer enzovoort. Dan zitten we al op pagina 112. Dan volgen precies honderd pagina's waarin de bouw van de botter wordt beschreven. Peter laat de informanten in hun eigen dialect vertellen en schrijft het ook zo op. Dat geeft wel de juiste sfeer weer. Van de andere kant, zelf werkte ik begin jaren zestig van de vorige

eeuw bij werfbaas Lourens Oost in Harderwijk en merkte dat hij dialectloos Nederlands tegen me sprak als ik een maand of langer per jaar op de werf "Veluvia" meewerkte bij het restaureren van onze EB 29/LE 21/Pieterella. Na de bouwbeschrijving volgt de tuigage en het onderhoud en reparaties. Het is fantastisch dat Peter Dorleijn al vroeg begonnen is met het vastleggen van alles wat met bidders en de Zuiderzeevervisserij te maken had. Een van zijn belangrijkste informanten, Janus Kok, overleed helaas voordat Peter, dat wat hij had opgeschreven, kon verifiëren. Want na een interview werkte Peter de gemaakte bandopnamen uit, maakte er schetsen bij en ging dan terug om de puntjes op de i te zetten. Vaak moesten dan details anders worden opgeschreven. Het begon allemaal met het boek *Geen moed vist ook* dat wij bij uitgeverij De Boer Maritiem in 1977 uitgaven, precies het jaar dat we met Spiegel der Zeilvaart begonnen. De Vereniging Botterbehoud

was toen al opgericht en vierde een jaar later het 10-jarige jubileum. Peter Dorleijn kreeg dankzij het Sociaal Historisch Centrum voor Flevoland/Stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de drooggelegde Zuiderzeepolders van de toenmalige directeur Tiesenga de mogelijkheid om vele jaren onderzoek te doen. Het resultaat was een uitgebreide verslaglegging van de Zuiderzeevervisserij. Hiertoe interviewde hij ook tientallen oude vissers die de tijd vlak voor en na de bouw van de Afsluitdijk nog hadden meegeemaakt. Daarnaast deed hij archief- en praktijkonderzoek aan boord van zijn eigen botter, de MK63. Deze informatie bracht hij bijeen in de vijfdelige boekenserie "Van gaand en staand want". De beeldcollectie is ondergebracht bij Nieuwland Erfgoed Centrum in Lelystad. Peter Dorleijn was daarnaast veertig jaar lang mederedacteur van *Tagrijn*, het kwartaalblad van Vereniging Botterbehoud, waarvoor hij vele historische artikelen schreef. Dorleijn ontving diverse prijzen voor zijn werk. Het gemeentebestuur van Bunschoten vernoemde zelfs een plein naar hem. Omdat ik in de laatste nummers van de Spiegel heb geschreven over de restauraties van bidders was ik persoonlijk wederom erg geïnteresseerd in de bouw van de bidders. Ik vond het heel frappant dat Peter Dorleijn de bouwmethodes van Spakenburg en Monnickendam vergeleek. Wat een verschil in kwali-

teit! De vaste ploegen die in de jaren twintig bidders bouwden deden niets anders en waren helemaal op elkaar ingespeeld. Bij de bouw van een botter had iedereen zijn eigen taak en verantwoordelijkheid. Dan verliep de bouw heel soepel, terwijl het meeste toch met de hand moest worden gedaan. De informanten die Dorleijn sprak maakten zich toen al zorgen over houtconstructies die moesten leiden tot inwatering. Zo merkten zij op dat ze liever een droge naad aan het berghout maakten, zodat er geen inwatering tussen berghout en boeisel kon plaatsvinden. Maar het prijsverschil lag voor de arme visser te hoog. Met deze historie in mijn achterhoofd verbaas ik mij er weleens over dat huidige bidders eigenaren de suggestie om meteen een drogenaad aan te brengen als men het berghout laat vervangen afdoen met: 'dat was niet gebruikelijk bij bidders'. Het is boeiend om te lezen hoe de bouw van een botter in zijn werk ging en fantastisch dat dit in een serieus document is vastgelegd voor het nageslacht. Het is niet eenvoudig voor de huidige bidderrestaurateurs om zich die oude ervaring eigen te maken. Gelukkig is er nog een aantal werfbazen die zowel kennis als ervaring hebben om bidders op een gezonde manier te restaureren. Deze nieuwe uitgave van Dorleijns werk maakt het ook voor toekomstige generaties mogelijk zich deze kennis eigen te maken. (Wim de Bruijn)

Advertentie

KLIPPERAAK "HOOP DOET LEVEN" 1925

Werk Amels, Makkum 18,63 x 3,72 x 0,80.
Varend woonschip in zeer goede staat, ideaal voor de Franse kanalen.

0623585498 • HOOPDOETLEVEN1@HOTMAIL.COM